ความต้องการจำเป็นและแนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการองค์กรสำหรับผู้นำ ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

NEEDS AND GUIDELINES ON DEVELOPING ORGANIZATIONAL MANAGEMENT SKILLS FOR LEADERS IN THE 21ST CENTURY OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE OFFICE OF KHONKAEN SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

[1]ปภัสรินทร์ ประกอบเลิศ, [2]พงษ์ศักดิ์ ศรีจันทร์ และ [3]พนายุทธ เชยบาล

[1]Papassarin Prakoplerd, [2]Phongsak Srichan, and [3]PanayuthChoeybal

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, ประเทศไทย

Udon Thani Rajabhat University, Thailand

[1]papassarin@hotmail.com, [2]sphong@udru.ac.th, [3]choeybal@gmail.com

Received: February 5, 2025; **Revised**: February 18, 2025; **Accepted**: February 19,2025

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง ความต้องการจำเป็น และ 2) หาแนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการองค์กรสำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผลวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการองค์กรสำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น อยู่ในระดับมาก สภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุดส่วนความต้องการจำเป็น ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์

---

[1]นักศึกษา, หลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

[2]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ด้านความร่วมมือ ด้านการสื่อสาร และด้านความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ 2) แนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการองค์กรสำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีจำนวนทั้งสิ้น 14 แนวทาง ประกอบด้วย 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ จำนวน 4 แนวทาง 2) ด้านความร่วมมือ จำนวน 3 แนวทาง 3) ด้านการสื่อสาร จำนวน 3 แนวทางและ 4) ด้านความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 4 แนวทาง โดยได้รับการยืนยันว่าใช้ได้ทุกแนวทาง

คำสำคัญ : การพัฒนาทักษะการบริหารจัดการองค์กร, ผู้นำในศตวรรษที่ 21

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the actual state, expected state and needs, and 2) find the guidelines to develop organizational management skills for leaders in the 21st century of educational institution administrators under the Office of Khon Kaen Secondary Education Service Area Office using a mixed method research. The research was divided in to 2 phases as follows. : The research results were as follows: 1. The actual state for developing organizational management skills for leader in the 21st century of school administrators under the Office of Khon Kaen Secondary Education Service Area was at a high level, the expected state was at the highest level and the needs were vision, cooperation, communication, and creativity, respectively 2. The guidelines for internal supervision in developing organizational management skills in the 21st century of school administrators under the Office of the Khon Kaen Secondary Education Service Area were 14 approaches, consisting of 1) vision, 4 guidelines, 2) cooperation, 3 guidelines, 3) communication, 3 guidelines., and 4) creativity, 4 guidelines. It has been verified that all guidelines can be used.

Keywords: Lesson: Developing Organizational Management Skills, Leaders in the 21st Century

บทนำ

ปัจจุบันโลกในยุคศตวรรษที่ 21 มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของคนในยุค ปัจจุบันกลายเป็นโจทย์

สำคัญสำหรับในหลายๆ เรื่อง ทั้งนี้เนื่องจากทุกฝ่ายมองเห็นถึง ความเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนมากขึ้นจากอดีตและความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องมีการวางแผนการบริหารจัดการศึกษาที่ดี เพราะการก้าวย่างที่ช้าจะทำให้เราเสีย โอกาสอีกมากมาย การจัดการศึกษาเป็นอีกประเด็นสำคัญ ซึ่งนอกจากจะต้องก้าวทันความเปลี่ยนแปลงแล้วยังจะต้องเป็นกลไกสำคัญเพื่อการขับเคลื่อนภาคส่วนอื่นๆ ให้มีความพร้อมในการเข้าสู่ความเปลี่ยนแปลงด้วย (มณฑาทิพย์ นามนุ, 2561: 11) เนื่องจากในยุคศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อสถานศึกษา การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่รวดเร็วทำให้สถานศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนให้อยู่รอดและมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กรจำเป็นต้องปฏิรูปตนเอง และการเปลี่ยนแปลงองค์กรครั้งใหญ่เพื่อนำพาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่จะต้องบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและความสมดุลเพื่อให้บริหารจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จ ผู้บริหารต้องเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ จึงต้องมีความรู้ความสามารถทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกสังคมยุคอุตสาหกรรมในศตวรรษที่ 19 และ 20 เปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมยุคความรู้ในศตวรรษที่21ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน พลังขับของเทคโนโลยียุคดิจิทัลส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเป็นความรวดเร็วที่นักวิชาการเห็นตรงกันว่าเพิ่งจะเริ่มต้นเท่านั้นในระยะถัดไปจะยิ่งทวีความรวดเร็วมาก ยิ่งขึ้นเป็นทวีคูณซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาตามไปด้วยอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ สถานศึกษาจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อเด็กในศตวรรษ ที่ 21 (สมหมาย อ่ำดอนกลอย, 2561: 1-7) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาต้อง เป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้ได้อย่างมีความสุขในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขรู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่เสรีภาพความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของ ประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากลตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพรู้จักพึ่งตนเองมีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558: 3-4)

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเองคิดหากลยุทธ์ในการาบริหารจัดการใหม่ๆ ในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรและนอกองค์กร ให้ความสนใจ ต่อวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งผลลัพธ์ ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น ทักษะยุคใหม่เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นและสำคัญต่อการบริหารจัดการศึกษาและการบริหารตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การบริหารให้มีประสิทธิภาพ ทักษะสำหรับผู้บริหารสานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยทักษะดังนี้ การคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์การแก้ปัญหาการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม เทคโนโลยีดิจิทัล (ชัยยนต์ เพาพาน, 2559: 304) ซึ่งผู้นำ ที่ดี และเหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 ควรมีลักษะที่สำคัญ ได้แก่ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ความสำคัญกับการปฏิรูป และสร้างสรรค์นวัตกรรม หรือสิ่งใหม่ให้กับองค์กรตลอดจนมีทักษะผู้นำเชิงกลยุทธ์ และภาวะผู้นำเชิงอิเล็กทรอนิกส์ (จินตนา กัลยาลัง, 2559: 3) การจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาจะเกิดความสำเร็จหรือไม่สิ่งที่สำคัญนอกจากครูก็คือ ผู้บริหาร (กรรณิกา เรดมอนด์, 2559: 4) ซึ่งทักษะผู้นำ (Leadership Skills) เป็นกระบวนการใช้ความสามารถและความชำนาญในการปฏิบัติงานตามหน้าที่และการบริหารงานในองค์กรให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำช่วยให้ผู้นำมีความเข้าใจในประสบการณ์และเข้าใจคุณค่าของความเป็นผู้นำในตัวเอง ตระหนักถึงวิธีการขจัดความขัดแย้งในการปฏิบัติงานส่งเสริมพฤติกรรมและพัฒนาความสามารถพิเศษของความเป็นผู้นำ มุ่งบรรลุเป้าหมาย ของการปฏิบัติงานร่วมกันภายใต้ความท้าทายต่าง ๆ โดยที่ทุกคนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการวางแผนไปสู่เป้าหมายของการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะภาวะผู้นำที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารในศตวรรษที่ 21

จากที่ผู้วิจัย ได้ศึกษาเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กร สำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 และการสังเคราะห์การบริหารจัดการองค์กรสำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 พบว่าทักษะของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน คือ เป็นยุคของการบริหารในช่วงศตวรรษที่ 21 ยุคดิจิทัล

ยุคนาโนเทคโนโลยี ถือเป็นยุคของโลกสมัยใหม่การบริหารงานต้องเป็นไปด้วยความรวดเร็วทันต่อการเปลี่ยนแปลง ผู้นำขององค์กรจะต้องนำพาองค์กรให้สามารถดำเนินการตามนโยบายและตามแผนงาน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยอาศัยความรู้ความสามารถ และทักษะด้านต่าง ๆ ของผู้บริหารและความร่วมมือในการทำงานของบุคลากรภายในองค์กร จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษา**ความ**ต้องการจำเป็นและแนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการองค์กรสำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เพื่อนำข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำไปพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำของตนทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงบทบาทได้อย่างเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ซึ่งบทบาทภาวะผู้นำที่มีความเหมาะสมนั้นมีความสำคัญต่อความสำเร็จซึ่งเป็นส่วนที่ทำให้การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นทักษะในการบริหารจัดการองค์กรสำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

2. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการองค์กรสำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำการวิจัยตามแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ออกแบบการวิจัยในรูปแบบเชิงอธิบายเป็นลำดับ (Sequential Explanatory Design) แบ่งการวิจัยออกเป็นสามระยะ โดยระยะแรกใช้กระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ และระยะที่สองใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังต่อไปนี้

ระยะที่1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นทักษะในการบริหารจัดการองค์กรสำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นทักษะในการบริหารจัดการองค์กรโดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม จัดเรียนลำดับความต้องการจำเป็นโดยใช้ PNIModified เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย

ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงาน 4 กลุ่มงาน ประกอบด้วย กลุ่มบริหารวิชาการ กลุ่มบริหารแผนงานและงบประมาณ กลุ่มบริหารงานบุคคล และกลุ่มบริหารทั่วไป ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำนวน 221 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกนแล้วทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายด้วยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) แล้วแบ่งตามกลุ่มผู้บริหารและหัวหน้ากลุ่มบริหาร สุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการวิจัยครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังทักษะในการบริหารจัดการองค์กรสำหรับ ผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

3. การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม จัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นโดยใช้ PNIModified เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาทักษะในการบริหารจัดการองค์กรสำหรับผู้นำในศตวรรษ ที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ระยะที่ 2 แนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการองค์กรสำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผู้

1.ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ คือ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน มาจาก 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และ ศึกษานิเทศก์หรือนักวิชาการศึกษา ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

2. เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการองค์กรสำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ในระยะที่ 1 มาหาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการองค์กรสำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นโดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลผลการสัมภาษณ์ในประเด็นแนวทางการความต้องการในการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการองค์กรสำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นโดยนำข้อมูลการสัมภาษณ์ไปจำแนกเป็นหัวข้อเรื่องแนวทางในการพัฒนา

ทักษะการบริหารจัดการองค์กรสำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านการสื่อสาร 2) ด้านความคิดสร้างสรรค์ 3) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ และ 4) ด้านด้านความร่วมมือ นำข้อมูลที่ได้รับการวิเคราะห์ และสรุปผล นำส่งกลับไปให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ ทั้ง 9 คน ยืนยันแนวทาง

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการองค์กรสำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น สรุปผลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันในการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการองค์กรสำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น อยู่ในระดับมาก สภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความต้องการจำเป็นเรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับแรก คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ลำดับที่สอง คือ ด้านความร่วมมือลำดับที่สาม คือ ด้านการสื่อสาร และลำดับที่สี่ คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์

2. แนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการองค์กรสำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มี 14 แนวทาง ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ มี 4 แนวทาง 2) ด้านความร่วมมือ มี 3 แนวทาง 3) ด้านการสื่อสาร มี 3 แนวทาง และ 4) ด้านความคิดสร้างสรรค์ มี 4 แนวทาง ได้รับการยืนยันว่าใช้ได้ทุกแนวทาง

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการองค์กรสำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันทักษะในการบริหารจัดการองค์กรสำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น อยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาส่วนมากยังขาดการเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ การสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับบุคลากรในโรงเรียนเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงานเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายสูงสุดเป็นสำคัญ สอดคล้องกับที่มิลส์ (Mills, 2005: 7) กล่าวว่า ผู้นำมีความสำคัญในบริบทของการบริหารผู้นำที่มีประสิทธิผล คือ สิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศชาติ องค์การหรือธุรกิจไปสู่ความสำเร็จการไร้ประสิทธิภาพของการเป็นผู้นำ

ส่งผลกระทบต่อองค์การในหลายๆ ด้าน เช่น การไร้ทิศทางเพื่อมุ่งสู่การปฏิบัติตามพันธกิจและการบรรลุตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับที่สัมมา รธะนิธย์ (2553: 251) กล่าวไว้ว่า ผู้นำมีความสำคัญต่อการบริหารงานทุกองค์การ เนื่องจากบุคคลที่เป็นผู้นำองค์การต้องใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสมในการชักจูงโน้มน้าวผู้อื่นให้ดำเนินการร่วมกันมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน จนประสบผลสำเร็จที่เป็นวัตถุประสงค์ร่วมกัน ของกลุ่มหรือองค์การนั้น ๆ และสอดคล้องกับที่ สัมมา รธนิธย์ (2553: 249) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้นำที่ดีต้องมีการใช้อิทธิพลของบุคคลหรือของตำแหน่ง จูงใจให้บุคคลหรือกลุ่มคน ปฏิบัติตามความคิดเห็นความต้องการของตนด้วยความเต็มใจ ยินดีที่จะให้ความร่วมมือ เพื่อจะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มตามที่กำหนดไว้ การมีทักษะของผู้นำเป็นความสามารถในการชักจูงหรือโน้มน้าวผู้อื่นให้ค้นหาหนทางที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดให้อย่างกระตือรือร้นและเป็นการผูกมัดหรือหลอมรวมกลุ่มเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้วกระตุ้นให้ดำเนินไปสู่เป้าหมาย และสอดคล้องกับผลการศึกษาของศรัญญา น้อยพิมาย (2562: 113-114) ที่ศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่าโดยรวมมีทักษะการบริหารอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของบุณยวรีย์ เศวตวงศ์สกุล (2557: 187-195) ที่ศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรี ธรรมราช เขต 3 พบว่าโดยรวม มีทักษะการบริหารอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีทักษะการบริหารอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของมณีรัตน์ พรรณพุ่มพฤกษ์และจิติมา วรรณศรี (2562: 172-182) ที่ศึกษาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ทักษะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก

1.2 สภาพที่คาดหวังของการพัฒนาทักษะในการบริหารจัดการองค์กรสำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษานั้นให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำพาสถานศึกษาประสบผลสำเร็จในทุกด้าน ต้องอาศัยความรู้ความสามารถความเข้าใจในหลักการบริหารหรือทักษะการจัดการองค์กรตลอดจนมีทักษะในการบริหารหรือการจัดการวางแผนงานซึ่งสอดคล้องกับที่จิตรจรูญ ทรงวิทยา (2562: 14) กล่าวว่าทักษะของผู้บริหารสถานศึกษานับว่ามีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาความหมาย

การบริหารสถานศึกษา คือการดำเนินงานทุกอย่างในโรงเรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาหรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตรดังที่พิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2560: 39) กล่าวว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความรู้ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานที่แสดงออกให้เห็นต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องใน 5 ทักษะ ได้แก่ ด้านความคิดรวบยอดเป็นความสามารถของผู้บริหารในการเข้าใจระบบโครงสร้างของคน โครงสร้างของตำแหน่ง นโยบายการจัดการศึกษาและระบบการบริหารงานของสถานศึกษาเพื่อบริหารการศึกษา ให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพด้านมนุษยสัมพันธ์ คือ ความรู้ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการทางานให้บรรลุผลโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เสริมสร้างความร่วมมือซึ่งกันและกันภายในสถานศึกษาตลอดจนประสานงานและการให้คาแนะนำแก่ผู้ร่วมงานด้านเทคนิควิธี คือ ความรู้ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับ วิธีการกระบวนการดำเนินงานและเทคนิคต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรม รวมถึงความสามารถในการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ด้านการศึกษาและการสอนคือ ความรู้ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน การพูดการอธิบายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ ตลอดจนการสร้างบรรยากาศในการทำงาน ความเป็นกันเองกับบุคคลรอบข้างจนสามารถสาธิตให้ครูดูเป็นตัวอย่างและทาให้เกิดการยอมรับและศรัทธาด้านความรู้ความเข้าใจ คือ ความรู้และสติปัญญาของผู้บริหารสถานศึกษา ในการพัฒนาการปฏิบัติงานในระดับต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิผลต่อองค์กรซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีของแคทซ์ (Katz; 1995: 31-42) ที่เรียกว่า ทฤษฎี 3 ทักษะของแคทซ์ (Katz's Three Skills Theory) ซึ่งได้อธิบายทฤษฎีไว้ว่า ทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารมีอยู่ 3 ทักษะ ได้แก่ ด้านเทคนิค (Technical Skill) เป็นทักษะที่ผู้บริหารทำงานกับสิ่งของผู้บริหารที่ใช้ความรู้ความสามารถ และเทคนิคต่าง ๆในการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ในการบริหาร เป็นทักษะเทคนิคที่เกิดจากการฝึกอบรม การศึกษาความรู้ต่าง ๆ จากประสบการณ์ ด้านมนุษย์ (Human Skill) เป็นทักษะที่ผู้บริหารสามารถทำงานกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลโดยผู้บริหารต้องมีทักษะผู้นำ มีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจการสร้างขวัญกาลังใจในการทางาน รู้วิธีสร้างทีมงานเพื่อให้การบริหารสำเร็จตามจุดมุ่งหมายด้านความคิดรวบยอด (Conceptual Skill) เป็นทักษะของผู้บริหารที่จะมองภาพรวมขององค์กรจากองค์ประกอบย่อย ๆ ภายในองค์กร สามารถมองเห็น และเข้าใจในความซับซ้อนภายในองค์กร สามารถที่ผสมผสานเชื่อมโยงส่วนต่างๆ ขององค์กรให้เข้ามาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

1.3 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะในการบริหารจัดการองค์กรสำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ลำดับแรก ด้านการมีวิสัยทัศน์ ลำดับที่สอง คือ ด้านด้านความร่วมมือ ลำดับที่สาม คือ ด้านการสื่อสาร และลำดับที่สี่ คือ ด้านความความคิดสร้างสรรค์ และความต้องการในการพัฒนา

ทักษะในการบริหารจัดการองค์กรสำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 โดยด้านการกำหนดวิสัยทัศน์มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ การสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับบุคลากรในโรงเรียนเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงานเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายสูงสุดเป็นสำคัญสอดคล้องกับที่ กจิตตา ชินพิทักษ์วัฒนา (2557: 15) กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็น คือ กระบวนการที่จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาระบบ หรือองค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยกำหนดแนวทางแก้ไขสิ่งที่ต้องจำเป็นให้ถึงเป้าหมาย แล้วหาช่องว่างระหว่างสภาพสภาพที่เกิดขึ้นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็นเพื่อแก้ไข จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาจัดเรียงลำดับความสำคัญ ความเร่งด่วนและความเหมาะสมเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาต่อไป สอดคล้องกับที่ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์(2555: 15-17) ได้กล่าวถึงแนวคิดทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 ทักษะ ดังนี้ 1) ทักษะในการสร้างวิสัยทัศน์ ผู้นำขององค์กรต้องมีความสามารถมองภาพอนาคตขององค์กรและกำหนดจุดหมายปลายทางที่เชื่อมโยงกับภารกิจค่านิยม ความเชื่อเข้าด้วยกันและมุ่งสู่เป้าหมาย โดยเป้าหมายนั้นต้องมีความชัดเจน ท้าทาย มีพลังและมีความเป็นไปได้ 2) ทักษะในการสร้างแรงจูงใจ ผู้นำขององค์กรต้องมีความสามารถในการสร้างแรงผลักดัน กระตุ้นพฤติกรรมในตัวบุคคลแสดงออกซึ่งความต้องการหรือโน้มน้าวโดยสิ่งจูงใจเพื่อให้บุคลากรใน องค์กรให้ความร่วมมือ ความเต็มใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้องค์กรประสบความสำเร็จต่อไป 3) ทักษะในการทำงานเป็นทีม ผู้นำขององค์กรต้องมีความสามารถในการทาให้กลุ่มเรียนรู้การวินิจฉัย ปัญหา เพื่อปรับปรุงความสัมพันธ์ต่างๆ ในการทางานให้ดีขึ้นทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งความสัมพันธ์เหล่านี้จะมีผลต่อการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย สามารถหล่อหลอมทีมงานให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน สามารถหาวิธีจูงใจให้บุคลากรทำงานด้วยความสมัครใจ 4) ทักษะในการสื่อสาร ผู้นำขององค์กรต้องมีความสามารถในถ่ายทอดความรู้ ข้อมูลข้อเท็จจริง ค่านิยม ทัศนคติและการแลกเปลี่ยนความคิด ผ่านกระบวนการที่หลากหลายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และสามารถเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลายเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและสถานการณ์ ตลอดจนเข้าใจถึงผลกระทบในการใช้สื่อและเทคโนโลยีดังกล่าว และ 5) ทักษะในการคิด ผู้นำขององค์กรต้องมีความสามารถ และความชำนาญในการดำเนินการคิดที่ซับซ้อนเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการแสวงหาคำตอบ การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาต่าง ๆ และสอดคล้องกับที่ กรรณิกา เรมอนด์ (2559: 30) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ว่าประกอบด้วย 4 ทักษะ ดังนี้ 1) ทักษะการสื่อสาร (Communication Skill) หมายถึง ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการตีความ วิเคราะห์ แยกแยะเนื้อหาสาระของสื่อ และมีวิธีการถ่ายทอดเนื้อหาสาระ ของสื่อโดยอาศัยศิลปะการพูดและการแสดงข้อมูลในรูปแบบต่างๆ

2) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ (Creativity Skill) หมายถึง ผู้บริหารมีความสามารถในการคิดสิ่งแปลกใหม่ โดยการนำความรู้และประสบการณ์เดิมมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน 3) ทักษะวิสัยทัศน์ (Visionary Skill) หมายถึง ผู้บริหารมีความสามารถในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายเพื่อสร้างอนาคตผ่านวิสัยทัศน์ขององค์กรและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง และ 4) ทักษะความร่วมมือ (Collaboration Skill) ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ อยู่เสมอ จึงเป็นยุคของความร่วมมือ ยุคของเครือข่ายที่คนจะติดต่อถึงกันผ่านเทคโนโลยีและการสื่อสารในรูปแบบใหม่ๆ

2. แนวทางในพัฒนาทักษะการบริหารจัดการองค์กรสำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ทุกแนวทางได้รับการยืนยันจากผู้ให้ข้อมูล โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน สามารถใช้ได้ทุกแนวทาง

2.1 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ มีแนวทาง ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับบุคลากรในโรงเรียนเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงาน 3) ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายสูงสุดเป็นสำคัญ และ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาดูงานในประเทศ ต่างประเทศ หน่วยงานทางการศึกษาที่ปฏิบัติที่เป็นเลิศ สอดคล้องกับที่ ดำเนิน เพียรค้า (2561: 4-5) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารมีการศึกษาข้อมูลหลากหลายเพื่อเก็บข้อมูลนำมาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของวิสัยทัศน์องค์กร เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมอภิปรายกำหนดเป้าหมาย และวิสัยทัศน์ขององค์การ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกันประชาสัมพันธ์และสื่อสารวิสัยทัศน์อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง จัดระบบสื่อสารหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้เกิดการยอมรับในวิสัยทัศน์จัดกิจกรรมสร้างแรงจูงใจให้ผู้เกี่ยวข้องเต็มใจปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ สร้างแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติตามเกิดความเชื่อมั่นต่อวิสัยทัศน์ให้ทุกคนมีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมายและกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์สร้างความเชื่อมั่นว่า ปัญหาทุกอย่างเป็นสิ่งที่ท้าทายและสามารถบรรลุเป้าหมายสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานสนับสนุน ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายสูงสุดเป็นสำคัญ สอดคล้องที่แคทเชนบาค (Katzenbach, 1997: 54) ได้ศึกษาวิจัย เกี่ยวกับ พฤติกรรมการทางานเป็นทีมของผู้บริหารระดับสูงพบว่า ทีมงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งวัดจากความสามารถที่จะบรรลุมาตรฐานที่ตั้งไว้ได้มีพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม คือ ผู้บริหาร มีความยืดหยุ่นและมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกันอย่างชัดเจนโดยมีเป้าหมายร่วมกัน และสอดคล้องกับที่วรวรรษ เทียมสุวรรณและคณะ (2562: 226-227) ได้ศึกษาผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ได้สรุปองค์ประกอบผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ด้านการนำทีมไว้ว่า ทีมงานเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยสร้าง

พลังร่วมเพื่อให้เกิดเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารงานต่าง ๆ ขององค์กรบรรลุตามเป้าหมาย การเสริมสร้างและผลักดันให้บุคลากรภายในองค์กรรู้จักวิธีการทำงานร่วมกันเป็นทีมและค้นหาเทคนิคเพื่อการพัฒนา และปรับปรุงทีมงานให้มีศักยภาพที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ด้านการนำทีมที่สำคัญ คือ การสร้างขวัญและกำลังใจและการจูงใจ และการพัฒนาทีมงานด้านเทคโนโลยี ขวัญและกำลังใจเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้นำจะต้องเอาใจใส่ต่อทีมงาน เพราะถ้าการบำรุงขวัญที่ดีทำให้มีการสร้างผลงานที่มีคุณภาพให้แก่องค์กร ดังนั้นจึงควรมีการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของทีมงาน เพื่อรักษาเสถียรภาพของทีมงานให้อยู่ในระดับสูงตามความต้องการ และส่งผลไปถึงประสิทธิภาพของงานเพื่อให้บรรลุภาพวัตถุประสงค์ขององค์กร

2.2 ด้านความร่วมมือ มีแนวทางดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือภายในองค์กรหรือการทำงานเป็นทีม 2) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ สอดคล้องกับที่วิโรจน์ สารรัตน์ และคณะ (2561: 70-75) ได้กล่าวว่า ทักษะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ด้านความร่วมมือ (Collaboration) หมายถึง การปฏิบัติการร่วมกัน ยึดถือทีมเป็นฐาน เน้นความมีส่วนร่วมมากกว่าการสั่งการหรือการควบคุม ต้องการความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางวัฒนธรรม เพิ่มเติมจากความฉลาดในกระบวนการคิด สอดคล้องกับ แคทเซนบาช (Katzenbach, 1997: 54) ได้กล่าวว่า ทีมงานที่มีประสิทธิภาพซึ่งวัดจากความสามารถที่จะบรรลุมาตรฐานที่ตั้งไว้ได้มีพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม คือ ผู้บริหารมีความยืดหยุ่น และมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกันอย่างชัดเจน โดยมีเป้าหมายร่วมกัน และสอดคล้องกับเพ็ญสุดา ฤทธิมนตรี และวิเชียร รู้ยืนยง (2562: 186-190) กล่าวว่า กลยุทธ์การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม เป้าประสงค์ก็คือเพื่อสร้างทีมมีมาตรการคือส่งเสริมให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นสู่เป้าหมายสถานศึกษาร่วมกันส่งเสริม ให้บุคลากรใช้ความสามารถของตนเองในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้บุคลากร ผู้บริหารต้องมีความสุภาพอ่อนโยน ช่วยเหลือเกื้อกูล ให้เกียรติเพื่อนร่วมงาน

2.3 ด้านการสื่อสาร มีแนวทางดังนี้ 1) ส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำด้านดิจิทัลและเทคโนโลยี ใช้ในการบริหารจัดการองค์กร 2) ผู้บริหารสถานศึกษาประยุกต์วิธีการ กระบวนการด้านเทคโนโลยีในการพัฒนางานตนเอง และ 3) ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษานำทักษะทางด้านดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ให้ตอบสนองเป้าหมายขององค์กร สอดคล้องกับที่เพ็ญสุดา ฤทธิมนตรี และวิเชียร รู้ยืนยง (2562: 44-50) ได้กล่าวว่า การพัฒนาทักษะการใช้ระบบดิจิทัลและเทคโนโลยีมีมาตรการ คือ ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาการใช้ระบบ

ดิจิทัล และเทคโนโลยีในการบริหารจัดการของผู้บริหาร ให้ครอบคลุมพื้นที่การใช้งานทั้งระบบ รวมทั้งพัฒนาครูและนักเรียนให้มีทักษะการใช้ระบบดิจิทัลและเทคโนโลยี และจัดให้มีระบบการกำกับติดตาม ประเมินผล และให้คำปรึกษาการใช้ทักษะด้านดิจิทัล และเทคโนโลยี และสอดคล้องกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานปีงบประมาณ พ.ศ.2563 (2563: 95-98) ที่ได้กำหนดมาตรการในการนำเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอย่างเป็นระบบ เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลด้านต่าง ๆ ตั้งแต่ข้อมูลผู้เรียนข้อมูลครู ข้อมูลสถานศึกษาข้อมูลงบประมาณ และข้อมูลอื่น ๆ โดยการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Platform) และระบบบริหารงานสำนักงาน เช่น ระบบแผนงานและงบประมาณ ระบบบัญชี ระบบพัสดุ ระบบสารบรรณ เป็นต้น เพื่อเจ้าหน้าที่สามารถ ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เชื่องโยงกันทั้งองค์กร และสอดคล้องที่แพรดาว สนองผัน (2557: 5) ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารและการบริหารจัดการ (Information and Communication Technology Management Skills) หมายถึง ผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัยหลากหลายแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือเพื่อการตัดสินใจ นอกจากนี้ใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร เผยแพร่ข้อมูลประชาสัมพันธ์กิจกรรมผลงานของสถานศึกษาไปสู่ชุมชนอย่างต่อเนื่องจัดให้มีเทคโนโลยีสาหรับผู้ปกครองเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สามารถตรวจสอบพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุตรหลานได้ รวมทั้งใช้เครือข่ายเทคโนโลยีการบริหารจัดการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

2.4 ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีแนวทางดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับหน่วยงาน ต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องคิดสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ริเริ่มสร้างสรรค์ เช่น โปรแกรมการพัฒนาผู้นำด้านการสร้างสรรค์ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ในการพัฒนางาน 3) ผู้บริหารสถานศึกษาคิดนอกกรอบนำความรู้ใหม่ ๆ มาพัฒนาสถานศึกษา และ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาเข้าร่วมโครงการพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์คิดสร้างสรรค์ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับที่ เพ็ญสุดา ฤทธิมนตรี และวิเชียร รู้ยืนยง (2562: 83-96) ได้กล่าวว่า ในการพัฒนาบุคลากรให้มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ มีมาตรการ คือ ส่งเสริม ให้บุคลากรยอมรับความแตกแต่งระหว่างบุคคล เสริมสร้างกระบวนการทางานที่รวดเร็วและถูกต้องพัฒนากระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้มีการสะท้อน ความคิดเห็น เพื่อนำความคิดสร้างสรรค์ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม และกระตุ้นการทำงานโดยเปิดโอกาสให้บุคลากรคิดอย่างอิสระและสร้างสรรค์ สอดคล้องกับที่ กุลจิรา รักษนคร (2563: 280) ได้กล่าวว่า ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงถึงความสามารถในการคิดสิ่งแปลกใหม่โดยการนำความรู้ประสบการณ์เดิมมาประยุกต์ใช้

อย่างสร้างสรรค์ผลงานเป็นผลงานที่แปลกใหม่ และสอดคล้องกับที่วิโรจน์ สารรัตน์ และคณะ (2561: 115) ที่ได้ ศึกษาทักษะผู้นำในศตวรรษที่ 21 โดยได้ขยายความของทักษะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Imagination and Innovation) ว่าหมายถึงการทำให้มีความก้าวหน้าในวิสัยทัศน์ สร้างและส่งเสริมให้เกิดความหมายและความมีคุณค่าในงานและสภาพแวดล้อมของงานคิดสร้างสรรค์ในการเผชิญกับสิ่งที่ท้าทายหรือความเสี่ยง

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

แนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการองค์กรสำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เป็นการศึกษาแนวทางเพื่อพัฒนาทักษะการบริหารจัดการองค์กรสำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 ในด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ด้านความร่วมมือ ด้านการสื่อสาร และด้านความคิดสร้างสรรค์ การวิจัยครั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำแนวทางที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการองค์กรสำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตลอดจนผู้ที่สนใจใช้เป็นข้อมูลในการบริหารและการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ.(2564). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ.2564-2565.* สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2564, จาก https://cbethailand.com//เอกสารที่เกี่ยวข้อง/นโยบาย การจัดการศึกษากร

กรรณิกา เรดมอนด์. (2559). *ตัวบ่งชี้ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.* บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

กุลจิรา รักษนคร และ สุภัทรศักดิ์ คำสามารถ. (2563). *การศึกษากรอบแนวคิดในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21.* Journal of Modern Learning Development

คณิศร์ อุนจะนำ. (2557). *แนวทางการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรเชิงสร้างสรรค์กรณีศึกษา.* กรุงเทพฯ: บริษัทอินเด็กซ์ ครีเอทีฟ.

จิตรจรูญ ทรงวิทยา.(2561).*ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา.* Journal of Roi Kaensarn Academi

จินตนา กัลยาลัง. (2559). การศึกษาความเป็นไปได้ของหลักสูตรฝึกอบรมโดยใช้พหุวิธีเพื่อเสริมสร้างทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้นำนักศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). *ผู้บริหารโรงเรียนยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21.* วารสารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 1(1), 304-306.

วรวรรษ เทียมสุวรรณ และคณะ. (2562). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21.* วารสารบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยมหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 15(2), 219-231.

บุณยวรีย์ เศวตวงศ์สกุล. (2557). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 3.* วารสารบัณฑิตศึกษา, 11(53)

เพ็ญสุดา ฤทธิมนตรี และวิเชียร รู้ยืนยง. (2562). *กลยุทธ์การเสริมสร้างทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.* วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยของแก่น, 6(4)

แพรดาว สนองผัน. (2557). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3.* บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

มณฑาทิพย์ นามนุ. (2561). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2.* บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

สมหมาย อ่ำดอนกลอย. (2556). *บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21.* วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 7(1), 1-7.

สัมมา รธนิธย์. (2553). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา.*กรุงเทพฯ : บริษัทข้าวฟ่างจำกัด.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2555). *แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา.* กรุงเทพฯ: ทิพยวิสุทธิ์.

ศรัญญา น้อยพิมาย. *“ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2.”* บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

